

Da Trump ville købe Grønland

Af Sara Olsvig og Rasmus Leander Nielsen

Det amerikanske ønske om at købe Grønland er ikke nyt. Efterårets hændelser har igen skubbet fart til debatten om Rigsfællesskabet samt hvor Grønlands og Danmarks beslutningsmandat bør ligge.

I august kom Grønland i verdenspresens søgelys, da den amerikanske præsident, Donald Trump, ville købe Grønland. Diskussionen blev hurtigt affejt fra officielt grønlandsk hold, og fra dansk side blev diskussionen betegnet som absurd af statsminister Mette Fredriksen. Men absurd eller ej, så udstiller episoden dog også en del blinde vinkler i forståelsen af Grønland, Rigsfællesskabskonstruktionen og et Arktis i geostrategisk forandring.

Det var en ejendomsmægler i Nuuk, der kendte til rygterne om en amerikansk ejendomsmatador – og nuværende amerikansk præsident – før de fleste. Kenneth Mortensen var blevet interviewet af *Wall Street Journal* (WSJ) til en artikel, der udkom torsdag

15. august, hvor journalistisk graverarbejde havde opfanget rygter om, at Donald Trump ved flere lejligheder havde luftet tanker om at købe Grønland. Den lokale ejendomsmægler i Nuuk blev i artiklen citeret for, at man ifølge inuit-tradition ikke kunne eje land, da det er fælleseje.

Fredag 16. august toppede historien, og turistorganisationen Visit Greenlands hjemmeside 'brød' på et tidspunkt sammen som følge af for mange besøgende. Internettrafikken var også drevet af et elegant Twitter-opslag fra Departementet for Udenrigsanliggender under Naalakkersuisut (den grønlandske regering), der med et link til Visit Greenland skrev: "*We're open for business, not for sale*". Et slogan, der først havde været forbi adskillige departementer i Selvstyret og udenrigsministeriet i København, og som har fået sit eget liv og nu bruges i flere sammenhænge. Blandt andet på dette års Arctic Circle-konference i Reykjavik, hvor formanden for Naalakkersuisut,

Sara Olsvig (f. 1978) er uddannet antropolog ved Københavns Universitet. Hun er tidligere grønlandsk politiker og har været medlem af Folketinget fra 2011-2015, samt formand for Inuit Ataqatigiit 2014-2018. I dag er hun programchef for UNICEF Danmark i Grønland med hovedsæde i Nuuk.

Helt tilbage under den amerikanske præsident Andrew Jackson i 1832 udviste USA en interesse for at købe Grønland.

Kim Kielsen, og naalakkersuisoq (ministeren) for udenrigsanliggender med mere, Ane Lone Bagger, gentog det fra talerstolen.

Købet blev ikke til noget i denne omgang, men sagen viser at, der både i Rigsfællesskabet og internt i Grønland er brug for en diskussion og stillingtagen til den senere tids amerikanske (genfundne) interesse for Grønland og Arktis.

Som en leder i avisen *Atuagagdliutit* (*Grønlandsposten*) udtrykte det i dagene efter: ”Når slutsedlen skal skrives på denne affære, bør Trumps udmelding betragtes som et wakeup-call til politikerne i Nuuk om, hvordan USA ser på Grønland sikkerheds- og forsvarsmæssigt, når de store for alvor melder sig på banen”.

Sat på spidsen er det ikke længere muligt blot at fastslå, at forsvars- og sikkerhedspolitikken er et dansk anliggende, jf. Grundloven §19, for de facto spiller Grønland qua den geostrategiske placering en stigende rolle, når beslutninger tages, diplomater mødes og arktiske sikkerhedsdynamikker ændres.

Amerikanske ønsker om køb af Grønland er ikke nyt

Det er ikke første gang, amerikanerne har vist interesse for at købe Grønland.

USA har igennem historien gentagne gange erhvervet landområder – Louisiana af

Frankrig i 1803, New Mexico af Mexico i 1853 og Alaska af Rusland i 1867. Så tanken om at købe Grønland er langt fra fremmed for USA. Ej heller for Grønland.

Helt tilbage under den amerikanske præsident Andrew Jackson i 1832 udviste USA en interesse for at købe Grønland, ifølge Aqqaluk Lynge, en tidligere grønlandsk politiker og præsident for Inuit Circumpolar Council. Et mere kendt eksempel, som også den nævnte WSJ-artikel inkluderer, er i 1860'erne, hvor U.S. State Department udgav *A Report on the Resources of Iceland and Greenland* (1867). Heri konstaterer rapporten i forlængelse af Alaska-købet, at USA burde overveje at købe Island af Danmark samt ligeledes især Grønland, der med sit store havområde bar på store fiskeriressourcer. Rapporten nævner desuden de mineralske ressourcer i Grønland, som på daværende tidspunkt var et relativt ukendt fænomen. Dog uddybes det, at kul i Diskobugten og kryolit ved Ivittuut i Arskufjorden kunne have interesse.

Et amerikansk fokus på køb af Grønland samt vigtigheden af Grønlands ressourcer og strategiske placering går således ganske langt tilbage i tid. I starten af 1910'erne havde den

daværende amerikanske ambassadør i Danmark, Maurice Francis Egan, cirkuleret et dokument i Washington og omegn med argumentet om et potentielt køb af Grønland. Sidst Danmark frasolgte land – i 1917, da de Vestindiske Øer (nu Jomfruøerne) blev solgt til netop USA – var en del af aftalen, at USA ikke ville byde på Grønland i fremtiden. Den aftale holdt dog ikke længe. I 1930 kunne man således i *Financial Times* læse et dementi fra dansk side, hvor rygter om et muligt salg til USA blev afvist.

Det mest veldokumenterede købsforsøg fra amerikansk side var i 1946, hvor et konkret tilbud på 100 millioner dollars i guldbarrer blev budt, og nyere arkivstudier viser, hvor stor den amerikanske interesse rent faktisk var. Dengang var argumentet, som i 2019, at Grønland havde en vigtig geostrategisk rolle for USA, og Danmark ville blive lettet for en økonomisk byrde. Danmarks svar var dog, at man skyldte USA stor taknemlighed for deres rolle under Anden Verdenskrig, men dog ikke 'skyldte' amerikanerne verdens største ø. Danmark blev her taget på sengen, og flere danske partier anså tilbuddet som en absurd diskussion. Trump-casen i august 2019 var som et ekko af dette.

I 1941 og senere i 1951 indgået forsvarsaftaler med USA, som i forvejen var til stede i Grønland, da Anden Verdenskrig brød ud, og den grønlandske kontakt til Danmark stort set forsvandt under den tyske besættelse. Men Grønland forblev fra USA's perspektiv interessant under den Kolde Krig og flere nedslag i tid viser, at mere eller mindre

eksplicitte købstanker fortsatte, hvor eksemplerne blandt andet tæller et top hemmeligt, men senere deklassificeret, memorandum fra 21. januar 1955 samt andre nedslag frem til 1970'erne, hvor Grønland af daværende vicepræsident Nelson Rockefeller blev betegnet som interessant på grund af potentiel minedrift ud over de sikkerhedspolitiske dynamikker.

Præsident Donald Trump er dermed langt fra den første til komme på købstanker i forhold Grønland. Argumentet i august 2019 var primært motiveret af (geo)strategiske hensyn, udtalte han ved et pressemøde 19. august. Meget andet har dog ændret sig siden de første amerikanske rekognosceringer op gennem 1800-tallet og under og umiddelbart efter Anden Verdenskrig. Disse episoder var, set i en historiske kontekst, ikke udfordret af folkeretten, for den var dengang endnu ikke fuldt ud udviklet.

Folkerettens udvikling og betydning

Det grønlandske folk bliver først formelt anerkendt som et folk i henhold til folkeretten ved indgåelsen af selvstyreaftalen i 2009, hvor der i præambelen til loven står: "I erkendelse af, at det grønlandske folk er et folk i henhold til folkeretten med ret til selvbestemmelse, bygger loven på et ønske om at fremme ligeværdighed og gensidig respekt i partnerskabet mellem Danmark og Grønland".

Danmark anerkendte hermed det grønlandske folk i egen ret, og en officiel meddelelse fra Danmark til FN om denne nye status blev sendt til daværende generalsekretær for FN, Ban

Ki-moon. Heraf fremgår det: *"It is acknowledged in the preamble of the Act on Greenland Self-Government that the people of Greenland are a people with the right to self-determination under international law"*.

Desuden med efterfølgende henvisning til Selvstyrelovens §12, som omhandler blandt andet folkeretlige aspekter, herunder mellemfolkelige forvaltnings- og handelsaftaler med stater og internationale organisationer samt andre (para)diplomatiske elementer. Herved meddeltes således både anerkendelsen af det grønlandske folk i folkeretlig regi, men også Grønlands mulighed for at udøve udenrigspolitik på sagsområder, som allerede er hjemtaget gennem enten Hjemmestyret eller Selvstyret.

Vejen til anerkendelsen som et folk har været lang og fyldt med interne grønlandske forhandlinger og eksterne forhandlinger med Danmark. Først forhandlinger om hjemmestyre op gennem 1970'erne frem til Hjemmestyrets indførsel 1. maj 1979. Dernæst forhandlinger internt i Grønland i starten af 00'erne og etableringen af en dansk-grønlandsk Selvstyrekommission i 2004. Det er værd at bemærke, at både hjemmestyreloven og selvstyreloven blev udarbejdet efter ønske fra Grønland. Det var de grønlandske politikere og embedsmænd selv, som initierede begge processer, hvilket står i skærende kontrast til processen i starten af 1950'erne, som ledte til indlemmelsen af Grønland som for-

fatningsretligt set et dansk amt med grundlovsændringen i 1953.

FN indgik i 1945 en pagt om afkolonisering som ledte til udarbejdelsen af retningslinjer for afkolonisering. Grønland blev tilføjet på FN's liste over territorier uden selvstyre i 1946 og blev taget af listen igen i 1954, efter Grønlands Landsråd i 1952 havde fået blot tre dage til at beslutte, om man ønskede at blive en integreret del af Danmark. Danmark valgte dermed en assimilationsproces, som gik ud på at gøre

Blandt den grønlandske befolkning var der mange, der havde svært ved at tage Trumps udmelding seriøst.

Grønland dansk ved at sidestille Grønland med Danmark på papiret.

Artikel 73 i kapitel seks i FN's char-

ter fra 1946 uddyber, at stater som råder over ikke-selvstyrende territorier skal assistere en progressiv udvikling af frie politiske institutioner og øget selvbestemmelse. Danmarks valg var at gøre Grønland til en integreret del af Danmark, og ikke at sikre en udvikling af selvbestemmelse andet end ved repræsentationen af to folketingsmedlemmer valgt i Grønland.

Dette valg – sammenholdt med Thulesagerne om henholdsvis tvangsflytning og amerikanske atombomber samt EF-medlemskabet mod 'folkets vilje' i henholdsvis 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne – kan ses som rammen for den senere udvikling i Grønland frem mod ønsket om hjemmestyre, øget selvbestemmelse og selvstyre. For selvom kolonitiden officielt var ovre med indlemmelsen af Grønland i Det Danske Riges Grundlov i 1953, så slap man ikke for kolonitidens metoder og

ånd med denne assimilationsordning. Samtidig stiller denne historik nutidens begivenheder i et interessant lys.

Stærkere position

I naturlig forlængelse af FN's afkoloniseringsprocesser opstod i årtierne frem mod vedtagelsen af FN's deklaration om oprindelige folks rettigheder en stor international, menneskeretlig og folkelig bevægelse for anerkendelsen af oprindelige folk. Grønlandske forkæmpere for disse rettigheder, som siden 1973 og frem havde været med til de første møder mellem arktiske oprindelige folk, var også med ved mødet på den nordligste spids af Alaska i Utqiagvik, Barrow i 1977, som ledte til oprettelsen af Inuit Circumpolar Conference i 1980. Grønland blev gennem disse møder yderligere bevidst om en stærk

se forhandlinger. Det grønlandske folk har således en helt anden folkeretlig position i dag end man havde i de tidligere købelystseksempler eller i forhold til forsvarsaftalerne med USA i 1941 og 1951.

Selv om folkeretten i FN-regi er mudret og stærkt omdiskuteret – og kun indeholder én bindende konvention i forhold til oprindelige folks rettigheder (ILO C169 fra 1989) – findes der nu en række folke- og menneskeretlige instrumenter, som Danmark har ratificeret, og som tilsammen gør, at dansk 'overhøjhed' over Rigsfællesskabets territorium i forhold til grundloven ikke overtrumfer selvstyreloven og folkeretten i forhold til et dansk salg af Grønland – med mindre vi er ude i særdeles spekulativt juristeri. Flere primært danske kommentatorer og politi-

Selv flere politikere, som burde være helt inde i, hvad selvstyreloven betyder, kom på glatis.

inuit-samhørighed omkring sprog, kultur og historie, og det skabte grobunden for den markante indflydelse det senere Inuit Circumpolar Council (ICC) havde på FN-forhandlingerne.

I de over tyve år "Working Group on the draft declaration on the rights of indigenous peoples" arbejdede sig igennem forhandlinger frem mod vedtagelsen af FN's deklaration om oprindelige folks rettigheder i 2007, deltog ICC samt grønlandske såvel som danske diplomater aktivt i udformningen af deklaration. En stor grad af viden om folkeretten, menneskerettigheder og betydningen af det diplomatiske benarbejde blev opbygget gennem dis-

kere missede i august desværre den pointe, at der efter Anden Verdenskrig løben-

de er blevet oprettet en række instrumenter for oprindelige folk i afkoloniseringsprocessen, som sammenholdt med selvstyrelovens indskrivning i denne proces har forankret en folkeretlig bevidsthed.

En langvarig proces

WSJ-artiklen i august 2019 og Donald Trumps efterfølgende verificering af idéen om at købe Grønland kom ud af det blå i forlængelse af sommerens agurketid, men skal ligeledes forstås i en bredere geopolitisk kontekst, hvor USA igen retter blikket mod Arktis og især Grønland. En fornyet interesse blev signaleret af USA, da Department

of Defense 17. september 2018 på sociale medier offentliggjorde altså en interessetilkendegivelse eller formålserklæring om, at USA var interesseret i at investere i de kommende grønlandske infrastrukturudbygninger og anlæggelser af nye, civile lufthavne i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq. På det tidspunkt var en ny grønlandsk lufthavnsplan langt fra færdigdebatteret og ej heller vedtaget af det grønlandske parlament, Inatsisartut, som i øvrigt klart var af den opfattelse, at beslutningen om lufthavnsinfrastrukturen skulle tages i det parlament, og ikke andre steder.

Brevet fra det amerikanske forsvarsdepartement var derfor et vink med en vognstang om, at USA fulgte med i udviklingen af ny infrastruktur og i øvrigt havde behov for at udvide sine egne og NATOs kapaciteter i Nordatlanten. Spørgsmålet om kinesisk involvering lurede ligeledes på daværende tidspunkt i lufthavnede-batten.

Brevet kom i kølvandet på den danske stats meddelelse 7. september samme år om, at Danmark ville investere i de forestående grønlandske lufthavne. Efter den amerikanske udmelding reagerede både de danske ministre og den daværende Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender positivt, men det blev samtidig meddelt af det grønlandske udenrigsdepartement, at man ikke vidste ”mere, end hvad der står i erklæringen, der på noget utraditionel måde blev lagt ud på twitter og facebook” samt, at der på daværende ”tidspunkt heller ikke [var] aftalt møder med amerikanerne, så man [kunne] få uddybet de amerikanske investeringstanker”.

Ligeledes har USA siden foråret 2019 arbejdet på at genåbne et konsulat i Grønland – en halvtidsstilling med midlertidigt kontor hos Arktisk Kommando i Nuuk forventes i skriven-de stund vekslet til syv medarbejdere, herunder et par lokaltansatte, i nærmeste fremtid – og USA sendte i oktober 2019 ligeledes topdiplomaten Thomas Ulrich Brechbuhl på besøg i Nuuk. For nyligt har USA også udvist interesse for mineprojekter i Sydgrønland, hvor det i det sidste årti ellers primært har været Kina, der har fyldt i diskussionerne herom. Således skal Trumps købelyst også ses i et bredere perspektiv, hvor det noget langsommere arbejden-de diplomati i sensommeren nok blev overhalet med flere banelængder i opmærksomhed, men ufortrødent arbejder videre.

At købe og eje land

Torsdag aften 15. august 2019, da gule *breaking news*-bannere begyndte at fylde medierne med overskrifter om, at præsident Trump overvejede at købe Grønland, udbød en sand storm på de sociale medier under hashtag såsom #BuyGreenland og #GreenlandPurchase. Kommentatorer fra ind- og udland, politikere fra Grønland og især Danmark, havde alle en mening om dette vanvittige rygte, som nu var sat i gang af WSJ-artiklen.

Allerede før Trump om mandagen selv havde bekræftet historien, havde konstateringer såsom ”Denmark owns Greenland” fløjet gennem cyberspace utallige gange. Mange politikere og kommentatorer blev hvirvlet ind i præmissen om, at man rent faktisk kunne

købe Grønland. Rasmus Jarlov, tidligere minister og i dag grønlandsordfører for Det Konservative Folkeparti i Folketinget, kom for eksempel på banen med tweets om, at Grønland var stort set ubeboet, da Nordboerne i 800-tallet kom til dertil, og at Grønland derfor ikke har været en koloni. Et argument, som historikeren Thorkild Kjærgaard har fremført i årevis, men som ikke deles af mange fagfæller. DR's detektor konfronterede Jarlov med dette efterfølgende. Søren Pind, tidligere minister og folketingsmedlem for Venstre, bidrog til debatten med et tweet, som sammenlignede købstankerne med de amerikanske køb af Alaska, Louisiana og De Vestindiske Øer, altså køb, som fandt sted i en anden tid og under andre folkeretlige vilkår, eller mangel på samme. Langt de fleste reaktioner viste dog en stor forståelse for og indsigt i den grønlandske selvstyrelov, men selv flere politikere, som burde være helt inde i, hvad selvstyreloven betyder, kom på glatis. Post-kolonialistiske levn fra fortiden, hvor for eksempel analogier til far og genstridig teenager-forhold blev frembudt, fik desværre en genopblomstring.

Imperialisme og selvstændighed

Ikke mindst viste præsident Trumps måde at kommunikere købstankerne ud med udtalelsen "*essentially, it's a large real estate deal*" ("grundlæggende er det en stor ejendomshandel"), at han som præsident af det 21. århundrede udviste en imperialistisk tankegang, som selv amerikanske præsidenter af det 18. og 19. århundrede ikke formåede at materialisere, som det fremgår

i artiklen "American Imperialists Have Always Dreamed of Greenland" i det anerkendte amerikanske tidsskrift *Foreign Policy*.

Derfor var det en vigtig udmelding, og med et interessant sprogvvalg i forhold til den tidligere diskuterede betydning af folkeretten, da statsminister Mette Frederiksen stående side om side med formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen 18. august 2019 i Nuuk meddelte, at "Grønland er ikke til salg. Grønland er ikke dansk. Grønland er grønlandsk".

De reaktioner, der kom fra Grønland, deler sig groft skitseret i to lejre. De fleste, afviser klart enhver tanke om køb, dog uden nødvendigvis at nuancere udmeldingerne i forhold til folkeretten eller hvorvidt det i det hele taget ville have været muligt for Grønland at blive solgt eller købt. Den anden noget mindre gruppe har i tiden efter debatteret præmissen om, at USA's interesse skal mødes positivt med handling og krav den anden vej.

Blandt den grønlandske befolkning var der mange, der havde svært ved at tage præsident Trumps udmelding seriøst, viste KNR's gentagne brug af Vox Pop i de dage, og mange nævnte undervejs, at dette var en mulighed for at styrke de interne bånd i Rigsfællesskabet. Men der var ligeledes røster, der så det som en længe ventet mulighed for at vriste sig fri af Danmark. Avisen *Sermitsiaq* havde 23. august samlet en række indlæg fra et diskussionsforum på Facebook, hvor man blandt andet kunne læse "Make Greenland Great Again"-indlæg samt: "Kom så, klø på Trump. Kæmp videre for Grønland.

Vi er trætte af forholdene. De forbandede danskere skal ikke være forhøjet over vores land. De stjæler kun fra vores land”.

Medlem af Inatsisartut Pele Broberg fra Partii Naleraq, et parti som kæmper for en grønlandsk statsdannelse, var mest klar i mælet blandt politikerne. Han opfordrede på baggrund af Trumps uddybende kommentar om, at Danmark økonomisk hvert år mister, hvad der svarer til bloktilskuddet plus udgifter til de sagsområder, Grønland endnu ikke har eller kan hjemtage, til at indlede dialog med USA om, hvad amerikanerne kunne tilbyde som ”reelt alternativ til det danske bloktilskud”. Et argument, han først præsenterede i en pressemeddelelse, der efterfølgende i pressen blev skarpvinklet en smule, og som han har gentaget ved flere lejligheder med argumentet, at der nu findes en reelt alternativ til bloktilskuddet på knapt fire milliarder kroner.

Et andet parti, der ligger højt på selvstændighedsaksen, Nunatta Qitornai (NQ), har efterfølgende udtalt, at de ingen planer har om salg af Grønland, men ønsker selvstændighed, hvor Grønland selv træffer beslutninger om egen skæbne, og at dette skal ske i intern dialog – ikke gennem Danmark eller andre folkeslag. Steen Lynge fra Demokraterne, et borgerligt parti, der har noget mindre travlt i forhold til selvstændighedsspørgsmålet end Naleraq og NQ, stillede i slutningen af august en række §37-spørgsmål (svarende til

§20-spørgsmål i Danmark), hvor han blandt andet spurgte: ”Hvilke muligheder ser Naalakkersuisut i forbindelse med USA’s præsident Donald Trumps udviste interesse for Grønland? Ser Naalakkersuisut en mulighed for et større samarbejde med USA, når det officielle USA anser Grønland interessant i forsvarsmæssige og råstofmæssige sammenhænge?”.

Andre partier gentog tidligere tiders krav om øget selvbestemmelse på udenrigsområdet, men få tog fat i debatten om, hvorvidt Grønland kan få en øget selvbestemmelsesret i forhold til det forsvars- og sikkerhedspolitiske. En selvbestemmelsesret,

der på disse områder er udelukket i henhold til Grundloven og gentaget i Selvstyreloven.

Blinde vinkler og amerikansk interesse i Arktis

Ud over rækken af fortilfælde samt vigtigheden af folkeretlige udviklinger, der ofte blev glemt eller fejlførtolket i den hektiske mediestrøm, er et tredje element i debatten de sikkerhedspolitiske dynamikker. De bevæger sig i disse år væk fra den ligevægt, der har tegnet den ’exceptionelle fred’ i Arktis, som ellers har været rådende de senere år. Den amerikanske interesse for Grønland fik over en lille uge i august sat spotlys på en udvikling, der har været i gang i et stykke tid, og det er derfor en vigtig lektie at sætte skub i hengemte diskussioner, både i Rigsfællesskabet og internt i Grønland. Beslutninger

Det er derfor en vigtig lektie at sætte skub i hengemte diskussioner, både i Rigsfællesskabet og internt i Grønland.

taget i det grønlandske parlament omhandlende ofte sager, som ved første øjekast – og særligt for de grønlandske politikere selv – er indenrigspolitiske, men som kan have store udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske

Både grønlandske og danske politikere bør rette fokus mod disse spørgsmål og sikre bedre forudsætninger for, at beslutningerne tages på et oplyst grundlag.

implikationer.

Det, at den nærmeste allierede for både Danmark og Grønland, nemlig USA, kan skabe ravage på så kort tid, er blot toppen af isbjerget. Tidligere eksempler på grus i maskineriet mellem Grønland og Danmark tæller Vestnordisk Råd, især Arktisk Råd, men ligeledes når beslutninger ændres eller træffes på hjemtagne områder i Grønland. Herunder for eksempel vedtagelsen af den såkaldte storskalalov i 2012 og ophævelsen af nultolerancen over for uran i 2013. Den grønlandske råstoflov var det første af nye områder, som blev hjemtaget med selvtyreloven i 2010, og både behovet for en storskalalov og stillingtagen til uran lå i naturlig forlængelse af dette. Men det varslede også gråzoner i kompetencefordelingen mellem Grønland og Danmark, og berørte det hårfine tippepunkt hvornår og hvorvidt et sagsområde bliver til et sikkerhedspolitisk spørgsmål.

På samme tid kom Kina ind i billedet i forhold til urandebatten og skabte dermed et behov for at se nærmere på dels ejerskab af råstofselskaber og dels eksportkontrollmekanismer ved even-

tuel eksport af såkaldte 'dual use'-produkter, altså til både civile og militære formål. I 2016 indgik man aftaler mellem Grønland og Danmark, hvor man stadfæstede ansvaret for eksportkontrollen med de produkter, som måtte være af *dual use*-karakter, som et dansk ansvar. Et paradoks i en situation, hvor netop hjemtagelsen af råstofområdet var den første reelle udøvelse af den nye selvbestemmel- sesret stadfæstet i selvtyrelo-

ven, og et ufuldstændigt kompromis i en ganske rodet proces, som afslørede gråzoner mellem Grønland og Danmark i forhold til de forsvars- og sikkerhedspolitiske aspekter.

Behov for afgrænsning

Ovenstående sager – og særligt det tidligere nævnte lufthavneeksempel, der med USA's involvering også blev drejet i en retning af dobbeltanvendelse, hvilket også kan ske med havne i nær fremtid – kombineret med præsident Trumps købstilbud har afsløret et behov for at afgrænse, hvad der er forsvars- og sikkerhedspolitik i en grønlandsk sammenhæng. Ikke mindst hvordan arbejdsdelingen og beslutningskompetencerne fordeles eller overlapper mellem Grønland og Danmark.

Det er ikke længere muligt blot at fastslå, at forsvars- og sikkerhedspolitikken er et dansk anliggende, for de facto ér Grønland en væsentlig aktør i Arktis under de foranderlige sikkerhedspolitiske dynamikker.

Derfor er det til stadighed mere og mere nødvendigt, at Grønland ta-

ger klar stilling til, hvad Grønland vil med den givne stadigt vigtigere geostrategiske placering i Arktis. Ønsker Grønland en øget militarisering? Er det OK for Grønland, at danske og amerikanske interesser fører til udviklinger, der kan tolkes af andre (for eksempel Rusland eller Kina) som en oprustning på grønlandsk jord? Og har den grønlandske befolkning samt politikere forudsætningerne for at debattere disse emner? Kan Grønland udøve sin ret til selvbestemmelse, hvis man går ind i en udenrigspolitisk anspændt tid, hvor sikkerhedspolitik risikerer at trumfe almindelig grønlandsk infrastrukturel eller erhvervsmæssig udviklingspolitik?

Dér er vi ikke endnu, men både grønlandske og danske politikere bør rette fokus mod disse spørgsmål og sikre bedre forudsætninger for, at beslutningerne tages på et oplyst grundlag. Ikke mindst bør man stille sig det store

spørgsmål, om en klar grønlandsk arktisstrategi bør udvikles med henblik på at have svarene rede, når en Trump overrasker med et bastant købstilbud, eller USA melder ønsker om investering i grønlandske civile lufthavne. For disse udmeldinger sker på baggrund af et ønske om øgning af militær kapacitet, altså militær oprustning, og næppe af ren og skær investeringslyst.

I Rigsfællesskabet arbejder embedsværket i skrivende stund på en ny arktisk strategi, der skal afløse strategien fra 2011. Det er ikke givet på forhånd, at Grønland vil ratificere den nye, hvis indholdet i strategien strider imod egne interesser, men efter at Trump et par dage i august sendte Grønland helt op i toppen af det internationale mediebil-
lede, er diskussionerne om ovenstående spørgsmål kun blevet mere akutte.

○○○